

Oponentský posudek bakalářské práce Simony Baranové

Název bakalářské práce: „*Pohřebiště bylanské kultury v Zápech, okr. Praha-východ*“, 67 stran textu, 23 obrazových příloh, 8 obrázků. Ústav historických věd, Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice, 2017.

Materiálovou základnou bakalářské práce Simony Baranové se staly dvě etapy menšího záchranného archeologického výzkumu na katastru městyse Zápy (okr. Praha-východ), kde byla při výstavbě rodinného domu a příjezdové komunikace v roce 2013 prozkoumána část polykulturního pravěkého areálu (Mácalová – Unger 2014; *ibid.* 2016; cf. citace v práci). Autorka se ve své práci zaměřila na nálezy z doby halštatské, konkrétně pak na pohřebiště bylanské kultury, jehož prozkoumaná část čítala 10 žárových hrobů. Cílem předložené práce bylo zdokumentovat a vyhodnotit movité a nemovité nálezy ze zmíněného funerálního areálu.

Textová část práce je členěna do devíti hlavních kapitol. V úvodních částech práce jsou nastíněny přírodní podmínky (kap. 1) a dějiny bádání (kap. 2), kde autorka prokazuje pečlivost, jakou věnovala rešerši archivních pramenů. Navazuje metoda výzkumu a zpracování (kap. 3, 4), jež jsou následovány katalogem archeologických situací a nálezů (kap. 5), který mohl být zvláště u popisu movitých nálezů lépe formalizovaný, strukturovaný a zároveň ochuzený o mnohé nadbytečné formulace (např. „*také zde bylo*“, „*dále bylo nalezeno*“ apod.: str. 25-34). Napříště bych rovněž navrhol v katalogu zaměnit slovo „*nález č.*“ uvedené v závorce za původní označení čísla hrobu nadaného při terénním výzkumu, lomené rokem získání (tj. např. hrob 3/2013). Práce pokračuje velmi strohým vyhodnocením archeologických situací (kap. 6). Těžištěm práce je sedmá kapitola, v níž autorka nejprve podává přehled kombinačních skupin hrobů vypracovaných D. Kouteckým, přičemž správně zařazuje hrobové celky ze Záp do III. kombinační skupiny a v jejím rámci do dílčích podskupin (kap. 7.1). Následuje přehled chronologie bylanské kultury a vývoj keramických tvarů (kap. 7.2) a kovových předmětů vyskytujících se v jejích fázích (kap. 7.3). V případě těchto podkapitol se jedná o poněkud zdouhavou kompilaci základních poznatků převzatých vesměs z poslední syntézy doby halštatské (Venclová ed. 2008). Poté již autorka přistupuje k vlastní analýze jednotlivých hrobů. V této části prokazuje dostatečnou znalost halštatského kovového a keramického inventáře. U ne zcela typických a běžných kovových předmětů podává adekvátně několik interpretací funkce. Správně poukazuje na problematický nález jehlice s kulovitou hlavicí z hrobu č. 25 (Baranová hrob 5, str. 49-50, obr. I-15), který s největší pravděpodobností přináleží staršímu období.¹ Zdravou interpretační mírou prokazuje rovněž při hodnocení funkce netypické bronzové tuleje (str. 52-54), pocházející poněkud překvapivě ze žárového hrobu. Avšak v případě nálezu z hrobu 23 (Baranová hrob 4, str. 48-49, obr. I-14) se nejedná o náramek, ale vzhledem k průměru a výzdobě jde s největší pravděpodobností o bronzový nánožník zdobený příčnými vývalky.² Tuto funkci však autorka rovněž zmiňuje (str. 48). Ve všech případech, kdy to bylo alespoň rámcově možné, se autorka víceméně úspěšně pokusila o přesnější datování předmětů do jednotlivých fází bylanské kultury.

¹ Dle mého názoru by tento problematický objekt (hrob 25/2013) bylo možné z mnohých důvodů (nezvyklý tvar hrobové jámy, objekt neprozkoumán plošně, nález starší jehlice, absence keramiky či jiných datovatelných artefaktů a rovněž kremačních ostatků) z analýzy žárových hrobů bylanské kultury úplně vyřadit. Nicméně lze pochopit, že jej autorka do své analýzy zahrnula. S největší pravděpodobností se může jednat o nedochovaný kostrový pohřeb z doby bronzové (zetlelý či sekundárně poškozený: vyloupený nebo přemístěný?).

² Analogické nánožníky jsou známy např. z kostrového hrobu bylanské kultury z Nehvizdek, okr. Praha-východ (Koutecký – Špaček 1982, 80, obr. 14: 3-4) či z krušnohorské lokality Místo, okr. Chomutov (Půlpán – Blažek 2014, 85, obr. 3: 3).

S. Baranová při zpracování výzkumu vychází z archivovaných nálezových zpráv (Mácalová – Unger 2014; ibid. 2016) a měla tak k dispozici odpovídající terénní a fotografickou dokumentaci, včetně eventuální možnosti konzultace s autory výzkumu, což lze považovat za velmi pozitivní. Díky tomu se může zdát, že měla svoji práci s dokumentací a zpracováním nálezů poněkud ulehčenu. Na druhou stranu však nutno ocenit, že když už při své práci narazila na drobné nepřesnosti v terénní dokumentaci, tak na ně nejprve správně poukazuje (str. 35, pozn. 80 a 81), přičemž je (patrně úspěšně) verifikuje a následně při závěrečném hodnocení podrobuje adekvátní a nezbytné kritice (str. 58).

Ze stylistického hlediska lze práci hodnotit jako poněkud nedotaženě strukturovanou. Stať „Úvod“ se nenachází v obsahu práce a zároveň zcela postrádá číslo kapitoly (str. 1-2), čímž se kapitolou 1 stala stať o přírodních podmínkách (str. 3-5). Poukázat lze rovněž na několik jazykových nepřesností a překlepů (např. „dobry bronzové“: str. 9; „cramation“ v klíčových slovech), příp. faktografických omylů („Jan Unger“ namísto Jiří: str. 1, 17).

Vyhovující je doprovodná obrazová příloha (Obr. I-1 až I-23), v jejímž rámci je předložena (vesměs převzatá) terénní dokumentace hrobů (Obr. I-1 až I-10), odpovídající mapové podklady (Obr. 1-2, I-22 až I-23) a celkový plán naleziště (Obr. 4). Jako postačující lze hodnotit i autorčinu kresebnou dokumentaci rekonstruovaných keramických a dochovaných kovových předmětů (Obr. I-11 až I-21).

Autorka ve vymezeném rámci projevila kvalitní znalost tématu, dostačujícím způsobem popsala, vyhodnotila, a co je důležité, i interpretovala nálezy z doby halštatské, čímž splnila základní cíle vytčené v úvodu práce (str. 1). Prokázala též způsobilost při práci s primárními písemnými prameny a příslušnou odbornou literaturou.

Přestože předložená práce pojednává o nesnadném tématu, a sice o žárových hrobech bylanské kultury, jež mají svá významná úskalí a specifika (obecně špatný stav zachování hrobů, minimum datovacích prvků, silná fragmentarizace keramiky aj.), je nutno vyzdvihnout, že se s tímto nelehkým úkolem autorka vyrovnala se ctí. Největším přínosem práce je, že se po dlouhé době jedná o moderně zkoumanou a odpovídajícím způsobem analyzovanou část žárového pohřebiště kultury bylanské, kterýchžto publikovaných celků je ve starší literatuře poskrovnu. Nadto se jedná o pohřebiště ležící v jedné z hlavních oikumen bylanské kultury, odkud jinak disponujeme zásadním kvantem kostrových pohřebišť, ale i sídlištních nálezů. Zpracované žárové pohřebiště v Zápech tak představuje důležitý pramen umožňující v rámci mikroregionu eventuální srovnávací analýzu těchto celků.

Předložená bakalářská práce Simony Baranové splňuje kritéria kladená na tento typ prací a doporučuji ji k obhájení. Po stylistických úpravách a redakčně-technických korekturách lze ve formě materiálové studie doporučit k publikování v některém z odborných periodik.

Navrhovaná klasifikace: výborně (1).

V Mostě, dne 30. 7. 2017

Mgr. Marek Půlpán

oponent

Literatura:

Koutecký, D. – Špaček, J. 1982: Bylanská pohřebiště na Čelákovicku. Památky archeologické 73, 57-85.

Půlpán, M. – Blažek, J. 2014: Výšinná lokalita z doby bronzové a železné v Místě, okr. Chomutov. Zpráva z výzkumu v roce 2013. Eine Höhensiedlung aus der Bronze- und Eisenzeit in Platz (Místo), Kreis Komotau (Chomutov). Forschungsbericht 2013. In: Smolnik R. (ed.): ArchaeoMontan 2013. Krušná krajina – Erz(gebirgs)landschaft – Ore Landscape. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege, Beiheft 28, Landesamt für Archäologie Sachsen, Dresden, 83-94.

Venclová, N. (ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech 6. Doba halštatská. Praha.